

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ИНСТИТУТ ПО ОБРАЗОВАНИЕТО

НАЦИОНАЛНО ВЪНШНО ОЦЕНЯВАНЕ
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА – VII клас, 18 юни 2025 година

Вариант 2

ПЪРВА ЧАСТ (75 минути)

Прочетете текста, запознайте се с данните от анкетата и отговорете на въпросите от 1. до 16. включително.

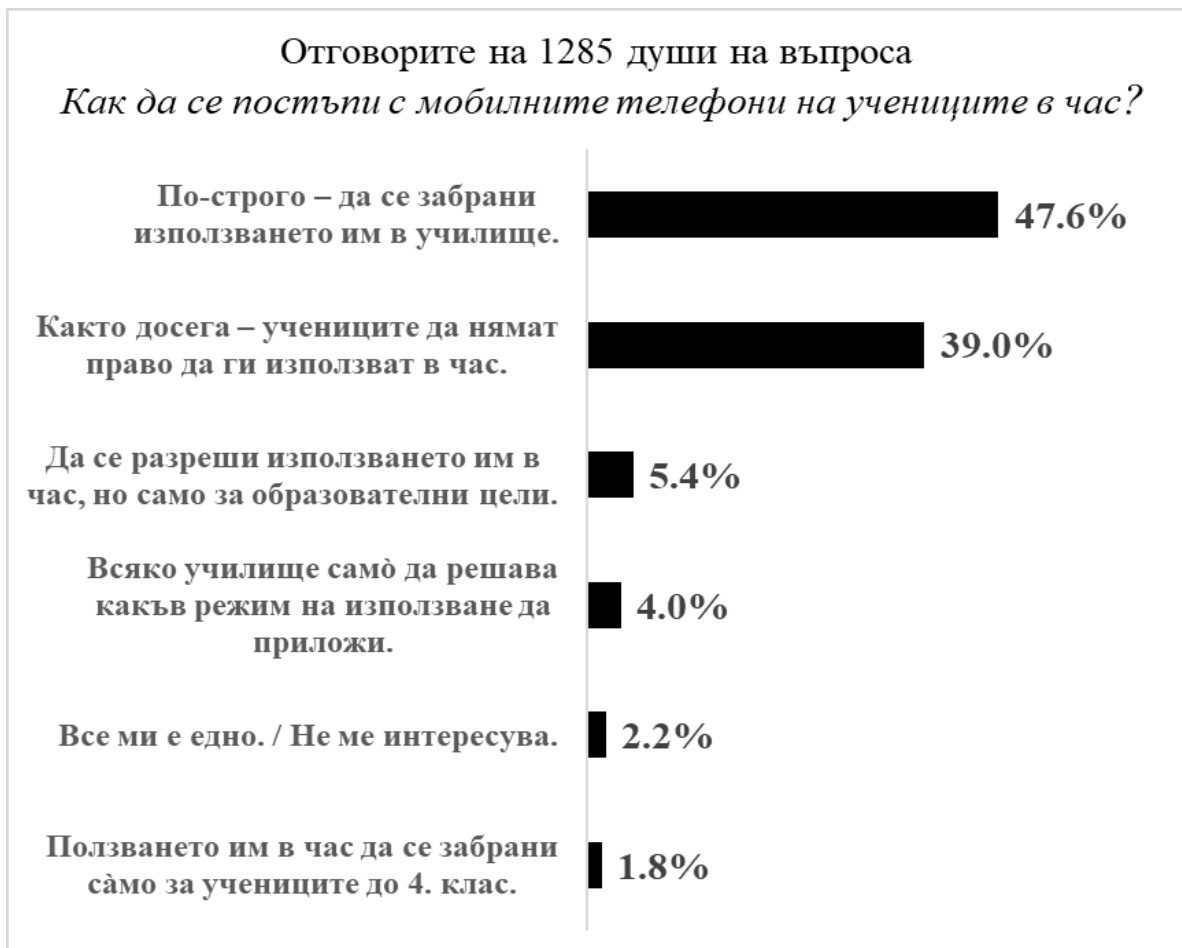
Мобилните телефони в училище

През последните две години мобилните телефони станаха враг номер едно в училищата в цяла Европа. По данни на ЮНЕСКО от 2023 г. всяка четвърта страна в Европа чрез законови решения е въвела ограничения за мобилните телефони в училище.

Използването на телефони по време на учебен час не е разрешено и в България съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, но обществото ни няма единна позиция по проблема. Част от хората изразяват мнението, че ползването на устройствата е въпрос на личен избор или че децата в училище трябва да имат възможност за връзка със семействата си. За други употребата на мобилни телефони е абсолютно недопустима. Децата трябва да общуват с връстниците си, а не да се взираат в екрана, като се откъсват от реалността. Според споменатия закон всяко училище у нас има правото да въведе и допълнителни ограничения в своя правилник. През изминалата учебна година медиите представиха различни училищни практики: оставяне на телефоните настрана с изключен звук, събирането им от учител за всеки учебен час, заключването им в шкафче за времето, в което учениците са на територията на училището. Съпротива срещу правилата най-често има от страна на учениците, но понякога и от родители. Интересно е, че при спазване на правилото *без телефон в училище* именно родителите първи усещат ползите.

През октомври 2024 г. бе излъчен телевизионен репортаж от училище, въвело забрана за използване на мобилните телефони. Всяко семейство избира дали детето да остави телефона си у дома, или устройството да бъде взето и съхранявано до края на учебния ден. Началото е било трудно. Самите деца споделят колко лесно са се разсейвали, изкушавайки се да надзърнат в телефоните си. Майка на петокласник признава, че е била твърдо против новите правила, но сега се обявява в подкрепа на мерките. Синът ѝ е спокоен, общува повече с приятелите си и играе навън с тях. „Преди често ми се обаждаше да ми каже, че е забравил тетрадка или учебник. Мама тича да ги носи. Сега му се налага да се справя сам, а аз не трябва постоянно да съм на линия.“

Ограничаването на употребата на мобилни телефони сред децата и младите хора е все по-популярно както у нас, така и по света. Това им дава възможност да четат повече книги, да помагат в домакинската работа и да се наспиват по-добре. Все повече потребители желаят да ползват мобилните телефони за по-кратко време или само при необходимост. Някои дори заменят умните устройства за такива без интернет и разсейващи приложения.

1. Текстът „Мобилните телефони в училище“ е:

- А) разговорен
- Б) научен
- В) медиен
- Г) художествен

2. Кое от твърденията НЕ е аргумент в полза на правилото без телефон в училище?

- А) Учениците са лишени от възможността за връзка с родителите си, докато са в училище.
- Б) Учениците могат да общуват повече помежду си в училищна среда.
- В) В междучасията учениците играят навън, вместо да се взират в телефоните си.
- Г) Учениците се концентрират за по-дълго време в час, без да се разсейват.

3. Кое според текста НЕ е училищна практика за ограничаване на употребата на телефони?

- А) Да се изисква учениците да изключват звука на телефоните.
- Б) Да се заключват и да се съхраняват телефоните на учениците в шкафчета.
- В) Да се събират телефоните на учениците за всеки учебен час.
- Г) Да се задържат телефоните на учениците след края на учебния ден.

4. Кое е вярното твърдение?

- А) Данните от анкетата допълват информацията в текста.
- Б) Информацията в текста не е свързана с данните в анкетата.
- В) Анкетата е проведена сред 1285 ученици, а текстът представя мнения само на родители.
- Г) Според текста телефоните за учениците са забранени и 2,2% от запитаните подкрепят това.

5. Кое твърдение е вярно според данните от анкетата?

- А) Най-много от запитаните са на мнение телефоните да се ползват само за образователни цели.
- Б) Подкрепящите забраната да се ползват телефони в час от ученици до 4. клас, са най-малко.
- В) Никой от запитаните не е съгласен всяко училище самостоятелно да определя правилата.
- Г) Повече от половината запитани подкрепят пълната забрана на телефони в училище.

6. В кой ред думите от текста са антоними?

- А) подкрепа – мярка
- Б) враг – приятел
- В) правило – забрана
- Г) ученици – родители

7. Глаголната форма *е забравил*, употребена в текста, е за:

- А) минало несвършено време
- Б) минало предварително време
- В) минало неопределено време
- Г) бъдеще време в миналото

8. В кое изречение е използвана глаголна форма за условно наклонение?

- А) Мама бе тичала да ги носи.
- Б) Мама би тичала да ги носи.
- В) Мама щеше да тича да ги носи.
- Г) Мама била тичала да ги носи.

Прочетете изречението и изпълнете задачи 9. и 10.

Майка на петокласник признава, че е била твърдо против новите правила, но сега се обявява в подкрепа на мерките.

9. Каква част на речта е употребената в изречението дума *сега*?

- А) наречие
- Б) предлог
- В) прилагателно име
- Г) глагол

10. Какво е по състав изречението?

- А) просто изречение
- Б) сложно съчинено
- В) сложно съставно
- Г) сложно смесено

Прочетете изречението и изпълнете задачите от 11. до 13. включително.

Синът ѝ е спокоен, общува повече с приятелите си и играе навън с тях.

11. С кое словосъчетание може да се замени *приятелите си*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) техните приятели
- Б) приятелите им
- В) своите приятели
- Г) твоите приятели

12. Каква част на изречението е местоимението *ѝ*?

- А) подлог
- Б) определение
- В) допълнение
- Г) обстоятелствено пояснение

13. В листа за отговори запишете САМО употребеното в изречението съставно сказуемо.

14. В листа за отговори запишете САМО еднородните части в изречението.

Преди често ми се обаждаше да ми каже, че е забравил тетрадка или учебник.

15. Преобразувайте подчертаното изречение в обособена част, като запазите смисъла, и запишете САМО обособената част в листа за отговори.

Децата трябва да общуват с връстниците си, а не да се взират в екрана, като се откъсват от реалността.

16. Като имате предвид информацията от текста, в листа за отговори запишете ДВА документа, според които училището въвежда ограничения за използване на мобилни телефони.

17. В листа за отговори препишете текста, като поправите допуснатите 14 (четиринайсет) грешки – правописни, пунктуационни и при членуване.

Трудно може да си претставим животът във съвременния свят без мобилните телефони. Неможе да се отрече, че те са бесценен помощник за всеки. Телефоните, даващи възможност за използване на изкуствен интелект съперничът по качество и на най модерните компютри. Такива телефони имат много функции, а особено за възрастните хора това е придивикателство.

18. В коя творба са представени трагични последици от конфликт между поколенията в патриархалното общество?

- А) „По жицата“
- Б) „Неразделни“
- В) „Косачи“
- Г) „По жътва“

19. За кои две произведения мъката от раздялата с родното е общ мотив?

- А) „Хайдути“, „На прощаване в 1868 г.“
- Б) „Немили-недраги“, „Братчетата на Гаврош“
- В) „Хубава си, моя горо“, „Заточеници“
- Г) „Опълченците на Шипка“, „Неразделни“

20. Коя е основната идея на стихотворението „Стани, стани, юнак балкански“?

- А) Да се призове народът към пробуждане и борба.
- Б) Да се разкрие богатството на родното слово.
- В) Да се покаже красотата на българската природа.
- Г) Да се изрази разочарованието от изгубените битки.

21. За кой герой се отнасят думите *Оста̀ви я за пуста печалба...?*

- А) Серафим
- Б) Лазо
- В) Бай Ганьо
- Г) Айвазиян

22. Какво изразяват думите на Еню от разказа „Серафим“: *Как тъй даваш пари на човек, когото не познаваш?*

- А) Състрадание, тъй като Серафим отново няма да може да си купи ново палто.
- Б) Завист, тъй като Еню е имал намерението сам да поиска пари от Серафим.
- В) Обида, тъй като Серафим е попречил на Еню да помогне на Павлина.
- Г) Недоумение, тъй като Еню е неспособен да разбере постъпката на Серафим.

23. Кое твърдение за съответната изучавана творба е вярно?

- А) В стихотворението „Братчетата на Гаврош“ усещането за обреченост и безизходица е провокирано от безразличието на лирическият говорител към съдбата на децата.
- Б) Стихотворението „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ изразява разочарование от това, че красотата на родината е пренебрегната и недооценена от мнозина българи.
- В) Разказът „Косачи“ постига внушението, че стремежът към печалба и материалното благополучие са по-важни от доверието и любовта между хората.
- Г) Главата „Представлението“ от „Под игото“ изгражда представата, че театралната публика ясно различава измислицата от реалността.

24. В листа за отговори срещу всяка буква в таблицата запишете заглавието на изучена творба, за която се отнася съответното твърдение.

- А) Гората е обобщен образ на родното и внушава, че връзката с него е неразрушима и не зависи от изпитанията и житейските обстоятелства.
- Б) Изкуството облагородява реалността, като премахва грозотата и кара нищетата да отстъпи пред богатството, създадено от твореца.
- В) Огненото слънце, адската жегла и богатата реколта са детайли от природната картина, на чийто фон се разгръща човешка драма, белязана от жертвена смърт на девойка.
- Г) Лирическият говорител възторжено припомня славното минало на българите и го противопоставя на клеветата за придобитата даром свобода.

25. Запишете в текст от 3 – 4 изречения какво е внушението на думите на Серафим от едноименния разказ:

Какво съм направил! Никою нищо не съм направил ...

Дидактическа задача: Прочетете текста и напишете подробен преразказ от името на неутрален разказвач.

Урок по японски
разказ от Виктория Беишлийска

– Приличат на японци – подшушвам на татко, докато оглеждам четиричленното семейство, което се отправя към игрището на хотела. Чужденецът отговаря на любопитния ми поглед с кимване и аз мигом дръпвам качулката на якето си, за да се скрия.

– Сигурен ли си, Антоне? – ме пита баща ми.

– Вече седем години ходя на уроци при господин Гоку! Разпознавам ги.

Всичко започна, когато на шестия ми рожден ден получих детска книжка за приключенията на едно плюшено зайче, в която имаше нарисувани японски йероглифи¹. Тайнствените красиви знаци ме заплениха. С часове се вирах в тях, рисувах ги и повтарях, че искам да знам японски.

Един ден татко се върна от работа и въодушевено ми каза:

– Тони, намерих учител по японски! Утре е първият ти урок.

На следващия ден се запознах с господин Гоку. Живееше недалече от нас и беше възрастен. Разбрах го, защото вървеше бавно, с леко приведени рамене. Домът му, спретнат и светъл, се състоеше само от една стая. На прозореца бяха сложени десетина саксии с причудливи цветя. В средата на стаята имаше ниска масичка, на която провеждахме уроците. Нямаше столове и човек можеше да седне единствено на земята. Държеше книгите си на пода, подредени до стената.

Господин Гоку ми разказваше приказки за самураи², заедно учехме думи и пишехме йероглифи. Когато се затруднявах, той се шегуваше, че японският език изисква да му бъдем посветени с всяка гънка на мозъка, тялото, че дори и на дрехите си.

Мама и сестра ми Ира влитат във фойето на хотела и развълнувани викат:

– Тони, навън има семейство от Япония! Ела да се запознаеш с тях!

Аз не обичам да се срещам с нови хора, не знам какво да говоря; всички се втрещават в мен, задават въпроси и се чувствам като на

изпит. Поглеждам към татко, дано ме спаси от неудобството, но той ми прави знак да идем заедно.

На игрището японското семейство ни посреща усмихнато. Родителите ми заговарят с тях на английски, децата им – две момичета на възрастта на Ира – си говорят с нея на измислен език и се смеят. Колко лесно е да си малък и да не разбираш нищо! Тогава сякаш знаеш всичко. Татко ме насърчава да кажа нещо на японски. Искам да се представя, но от устата ми не излиза и звук. Коремът ми се свива от страх, че ще се изложя.

– Хайде, Тони, кажи нещо! – настоява мама.

Но аз не успявам. Нахлупвам качулката и засрамен избягвам към хотела. Просвам се на леглото в стаята. Когато нашите се прибират, аз се правя на заспал, но не мигвам цяла нощ. Скрит под завивката, шушна всичко, което седем години сме повтаряли с господин Гоку. Искан ми се, ако отново срещна японците, да ги заговоря. Бих се срамувал повече, ако господин Гоку узнае, че съм се изложил.

Сутринта отново виждаме японското семейство. Към нас приближава мъжът и аз се вцепенявам. Когато очите му срещат моите, той повдига любопитно вежди. Вероятно очаква да отвърна на поздрава му. Бързо нахлупвам качулката си. Тогава мъжът се усмихва и сякаш казва: „Не се притеснявай, разбирам те!“. В този миг се случва нещо странно: от устата ми започват да се низжат думи на японски. Звучат сухо и насечено:

– Здравейте! Аз съм Тони и съм на тринайсет години. Приятно ми е да се запознаем. Как е Вашето име?

Родителите ми ококорват очи, а лицето на японеца грейва. Той прави поклон и на свой ред се представя. Когато се опомням, се усмихвам. Ако беше тук господин Гоку, сигурно щеше да каже, че не аз, а качулката ми е проговорила.

¹ **Йероглиф** – Писмен знак, с който се означава понятие, число, сричка или звук.

² **Самурай** – Привилегирован японски воин в миналото.

Вариант 2 – ключ с верните отговори

№ на задачата	Верен отговор	Точки
1	В	1
2	А	2
3	Г	2
4	А	2
5	Б	2
6	Б	1
7	В	2
8	Б	2
9	А	1
10	Г	2
11	В	2
12	Б	2
13	е спокоен	2
14	тетрадка, учебник / тетрадка или учебник	2
15	откъсвайки се от реалността	3
16	закон и (училищен) правилник	2
17	Трудно може да си представим живота в съвременния свят без мобилните телефони. Не може да се отрече, че те са безценен помощник за всеки. Телефоните, даващи възможност за използване на изкуствен интелект, съперничат по качество и на най-модерните компютри. Такива телефони имат много функции, а особено за възрастните хора това е предизвикателство.	14
18	Б	2
19	В	2
20	А	1
21	Б	2
22	Г	2
23	Б	2
24	А) „Хубава си, моя горо“ Б) „Художник“ В) „По жътва“ Г) „Опълченците на Шипка“	4
25	Например: - израз на скромността и чистосърдечие / на моралната чистота / на добротата на героя; - щедростта на героя е искрена и безкористна / героят не очаква отплата за постъпката си; - не оценява постъпка си като нещо изключително.	6
		65